

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 19 Mayıs 2021

Amerika’da Enflasyon Yeniden-?

Amerikan ekonomisinde enflasyon oranı (tüketici fiyatları) Nisan ayında yıllık bazda yüzde 4.2 oranında artış gösterdi. Bu oran 2008’den bu yana en hızlı yıllık artışı veriyor. Bir önceki aya oran olarak hesaplandığında, aylık bazdaki enflasyon ise yüzde 0.8 –bu da 1981’den bu yana gözlenen en yüksek aylık enflasyon rakamı.

Gerçi aşırı dalgalı bir seyir izleyen gıda ve enerji fiyatları dışarıda tutulursa, ortalama enflasyon oranının yüzde 3’e gerilemekte olduğu tespit edilse de, fiyat artışları (Amerikan “Merkez Bankası”) FED’in yıllık yüzde 2 olan hedefinin gene de oldukça üstünde seyretmekte olduğu görülüyor.

Ekonomik istikrar politikasını sadece enflasyon ile mücadele olarak gören gözler hemen isyan bayrağını çekmekten çekinmediler. Başkan Biden’in yeni sunduğu 1.9 trilyon dolarlık kurtarma programının aşırı derecede talep patlamasına yol açacağı savları, FED’in neredeyse sıfır faiz politikası ile birleşince, enflasyonist baskıların Amerika’da yeniden canlanmakta olduğuna dair endişeler dile getirilmeye başlandı.

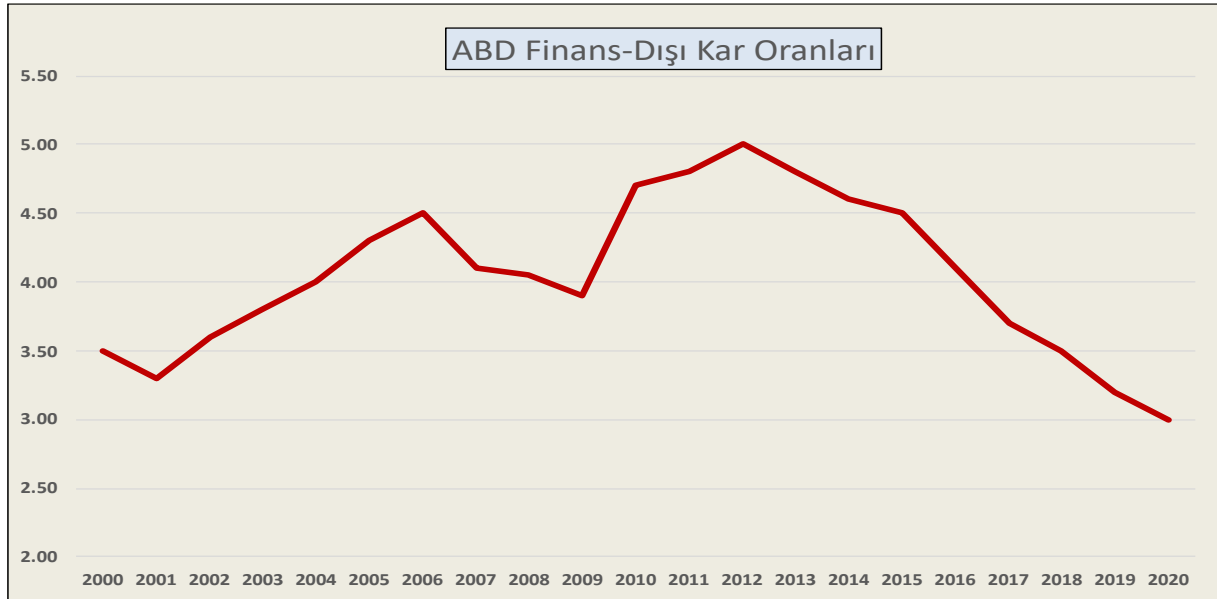
Oysa Amerikan ekonomisinin bir diğer önemli göstergesi olan işgücü piyasası verileri, ekonomide bir aşırı ısınmanın habercisi olmaktan uzak konumda idi. Çalışma yaşamına dair veriler, ABD’de yaratılan tarım dışı yeni istihdamın Nisan ayında 266 bin kişi olduğunu belirtiyor. Halbuki beklentiler 1 milyon yeni iş kazancı sağlanacağı yönündeydi. Görece zayıf bu performans sonucunda ABD’de işsizlik oranı yüzde 6.1 düzeyinde kaldı. Bunun ötesinde, pandeminin başladığı geçen Şubat ayına göre istihdam edilenlerin sayısında hala 8 milyon kişilik bir kaybın süregeldiği gözleniyor. Ancak bu rakam da aslında yanıltıcı; zira son bir yılda normal koşullarda işgücünde beklenen potansiyel artış göz önüne alındığında, işgücü kayıplarının 11 milyon kişiye ulaşmakta olduğu hesaplanmakta.

Merkezi Washington’da olan ve emek yanlısı araştırmaları ile tanınan *Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (Economic Policy Institute)* verilerine göre ise toplam 9.8 milyon resmi işsiz ek olarak, istihdam altında sayılan ancak iş başında olmayan 3.3 milyon, veya işgücü piyasasından ayrılan 4.4 milyon ve istihdam altında olmasına karşın daha düşük ücrete veya yarı zamanlı çalışmaya razı olan 4.6 milyon kişiyi de eklediğinizde, Covid salgınından olumsuz etkilenen emekçilerin sayısı 22.1 milyona ulaşüyor.

Bütün bu göstergeler ışığında Nisan ayına ait fiyat dinamiklerinin aslında *geçici* bir hareket oluşturduğu da dile getirilmekte. Örneğin Nobel ödüllü iktisatçı **Paul Krugman** ve Şikago FED Başkanı **Charles Evans**, Covid pandemisi altında işgücü piyasasına ve fiyat hareketlerine dair gözlemlerin şimdilik sadece *geçici* bir olguya işaret ettiğini vurgulamaktaydı.

Ancak, Amerikan ekonomisinin biraz daha uzun perspektifli görünümü *geçici olmayan* verileri de sunmaya devam ediyor. Örneğin, Marxist araştırmacı **Michael Roberts** blog sayfasında bizlere Amerikan ekonomisinde kâr oranlarındaki uzun dönemli gerilemenin, küresel kapitalizmin bu merkez ekonomisinden başlayarak tüm sisteme yayılan büyük

durgunluk sürecinin de ana nedeni olduğunu hatırlatıyordu. Michael Roberts'in sunduğu verileri aşağıdaki grafikte paylaşmaktayım.

Kaynak: *Michael Roberts: Some Notes on the World Economy Now*

<https://thenextrecession.wordpress.com>

Roberts'in hesaplamaları, ABD finans-dışı sektörlerinde 2009 krizi sonrasında kâr oranlarında süregelen gerilemenin henüz durdurulamadığını net olarak ortaya koyuyor. Bu olgunun ardında yatan nedenler ise teknolojiye üretkenlik kazanımlarının yavaşlamasından, gelir eşitsizliğinden kaynaklanan talep yetersizliğine ve tekellerin anarşik piyasa yapısının çarpıklığına değin uzanmakta. *Enflasyon dinamiklerinin geçici olduğuna dair tespitler*, Amerikan ekonomisinin daha Covid pandemisinin öncesine dayanan uzun durgunluğun aşılammış olduğu gerçeğini unutturmuyor.